VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Lausunto VN/33041/2021 VM

13.10.2022

Hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Vastine asiantuntijalausunnoista hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta (HE 122/2022 vp.)

Otsikkoasiassa valtiovarainministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa:

Tasavallan presidentin kanslian lausunnossaan esiin ottama asia siitä, että sinne siirretyt virkamiehet ovat myös esitettävän lain soveltamisalalla on valtiovarainministeriön käsityksen mukaan sinänsä selvä. Jos henkilö on palvelussuhteessa valtion budjettitalouden virastoon tai laitokseen, on hän myös lain soveltamisalalla. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan ei ole estettä sille, että valiokunta, niin harkitessaan, toteaisi asian mietinnössään tasavallan presidentin kanslian esittämällä tavalla.

Puolustusministeriö on lausunnossaan ilmaissut huolensa puolustusvoimien henkilöstön kuntoliikunnassa tapahtuneiden tapaturmien korvaamisesta. Asia on ollut esillä jo lausuntokierroksen yhteydessä. Jatkovalmistelussa valtiovarainministeriö tarkensi hallituksen esitystä siten, että sekaannuksen vaara tältä osin poistui. Puolustusministeriön lausunnossa todetaan selvästi, että tarkoitetussa kuntoliikunnassa sattunut työtapaturma käsitellään työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukaisena työtapaturmana. Esiteltävä laki ei tätä tilannetta muuta. Tältä osin valiokunta voinee harkintansa mukaan todeta tämän mietinnössään.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esitystä perusteltuna, eikä esitä tarkennuksia esitettyyn. Tältä osin valtiovarainministeriöllä ei ole lausuttavaa.

Ulkoministeriö, oikeusministeriö ja valtion pääsopijajärjestöt esittävät tämän lain mukaisten korvausten säätämistä vastaaviksi työtapaturma- ja ammattitautilain kanssa. Hallituksen esitys on laadittu rajoittamalla korvauksia ajallisesti ja vain pysyvän haitan korvaus on euromääräisesti rajattu. Tätä on hallituksen esityksessä perusteltu sillä, että etätyössä olosuhteet eivät ole vastaavalla tavalla työnantajan kontrollissa. Lakiehdotuksella on pyritty saattamaan valtion henkilöstö vastaavaan asemaan tapaturmakorvausten osalta kuin yksityisten työnantajien etätyövakuutuksen piirissä olevat työntekijät. Lisäksi etätyössä sattuneet tapaturmat yleensä ovat lieviä ja niiden seuraukset eivät ole pitkäkestoisia. Valtiovarainministeriö ei näe perusteita esittää tältä osin hallituksen esitykseen minkäänlaisia muutoksia.

Valtion pääsopijajärjestöt ovat lisäksi ilmaisseet huolensa siitä, että työtapaturma- ja ammattilain ja esitettävän lain välillä saattaisi tulla tulkintaa siitä, kumpaa lakia sovelletaan. Valtiovarainministeriö pitää esitettyä huolta aiheettomana. Esillä olevien lakien soveltamisalat on riittävän selvästi säädetty. Lisäksi hallituksen esityksessä kerrotuin tavoin valtiovarainministeriö seuraa esitettävän lain soveltamiskäytäntöä Valtiokonttorin ratkaisujen ja oikeuskäytännön perusteella.

Tapaturma-asiain muutoksenhakulautakunta toteaa lausunnossaan, että esitettävällä lailla saatetaan valtion henkilöstö parempaan asemaan kuin muut palkansaajat. Valtiovarainministeriö toteaa, että esitettävästä laista riippumatta muut työnantajat voivat halutessaan parantaa työntekijöidensä vakuutusturvaa etätyössä vapaaehtoisin vakuutuksin. Hallituksen esityksestä ilmenevien perustein valtion henkilöstön vakuuttaminen ei ole mahdollista. Etätyötapaturmaturvaa ei myöskään ole voitu toteuttaa sopimusperusteisella erillisturvalla.

Valtio on järjestänyt lakisääteistä vakuutusturvaa esimerkiksi kriisinhallintahenkilöstölle (laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä (1522/2016)) ja ulkomaan virkamatkalla oleville henkilöille (laki valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta (530/2017)). Myös esitettävä laki parantaa valtioon palvelussuhteessa olevan henkilön tapaturmaturvaa. Valtion työntekijöiden saattaminen vastaavaan asemaan niiden työntekijäryhmien kanssa, joilla on työtapaturma- ja ammattitautilain turvaa kattavampi vakuutusturva etätyötä tehtäessä, edellyttää lainsäädäntöä yhdenvertaisuuden siitä vaarantumatta.

Lausunnossa todetaan, että Valtiokonttorin on aina ensin ratkaistava, onko sattunut tapaturma korvattava työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti vai esittävän lain mukaisesti. Valtiokonttori on tiedostanut tämän. Valtiokonttori tutkii mitä lakia vahinkoon on sovellettava ja tarvittaessa antaa asiassa soveltuvan valituskelpoisen ratkaisun. Luonnollisesti hakijalla on mahdollisuus muutoksenhakuun kummankin lain nojalla annetusta ratkaisusta.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta on lisäksi kiinnittänyt lausunnossa huomiota lain määritelmään ”etätyöntekopaikan alueella työntekoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa muutoin kuin työnteon yhteydessä”. Hallituksen esityksessä määritelmään sisältyvät myös tavanomaiset virkistystauot työpäivän aikana, jotka myös lähityössä kuuluvat työtapaturmaturvan piiriin. Valtiovarainministeriö ei pidä tätä ongelmallisena. Valtiokonttorin ja muutoksenhakuelinten ratkaisut tulevat ohjaamaan korvauskäytäntöä. Sama koskee myös lausunnossa mainittua muita lain 6 §:n mukaisia huomioita. Lausunnossa mainittua matkaa kaukana olevalle loma-asunnolle ei voida pitää lakiehdotuksessa tarkoitetulla tavalla työntekemisen kannalta välttämättömänä matkana.

Lausunnossa on esitetty huoli siitä, että muutoksenhakasiat huomattavasti lisääntyisivät tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa. Vaikutusarviossa esitetyt arviot perustuvat Valtiokonttorille ilmoitettuihin vahinkotapahtumiin sekä yleisiin tapaturmatilastotietoihin. Näiden valossa käsiteltävät asiat eivät olennaisesti lisääntyne.

Valtiokonttori pitää ehdotettua lakia tarpeellisena ja perusteltuna sekä kertoo saavuttavansa vuoden vaihteeseen mennessä tarvittavan valmiuden käsitellä esitettävän lain mukaisia hakemuksia.

Lainsäädäntöneuvos Jarmo Huotari